

64. VÖISIKU mõis (Woiseck). Rühitlimõis.

Põltsamaa k/n, Adavere sovhoos ja Võisiku Invaliidide-
kodu (Kolga-Jaani kihelkond).

Peahoone on ühekordne kõrgel soklikorrusel kivihoone, mida korduvalt ümber ehitatud. Selle tulemusel on kujunenud tegelikult lakakorrusega kahekordne ehitus, mille akende rida väljub kas katusel väljaehitustena või hoone viiludel. Ehitus on liigendatud kahe külgrisaliidiga, mis moodustavad põhikorpusele otstele risti ehitatud ning nii esi- kui tagafassaadis tugevalt eenduvad tiivad. Ühel, parempoolisel tiibhoonel otsafassaadi keskel lai kolmnurkviiluga pealisehitus, mille katus ühtib kõrguselt põhikorpuse katusega. Risaliitidel kolmnurkviiludega viilkatused. Hoone omab laia profileeritud viilu- ja räästakarniisi ning esifassaadi risaliitide nurkadel lihtsaid nurgapilastreid. Peaukse ees lai lahtine terrass, mis piiratud lihtsa sepisvõrega. Katusekatteks kaasajal plekk. Aknad reeglijäraste niigutusega, suured ja kõrged.

Hoonele kaasajal liidetud küljele madal magamiskorpus.

Ehitust võib lugeda klassitsistliku vormikäsitlusega hooneks, mis valmis praegusel kujul põhiliselt XIX saj. keskel. Kasutusel Invaliididekoduna, heas seisundis.

Kõrvalhooneid palju, osalt varemeis, osalt tugevalt ümber-ehitatud, paiknevad rühmiti avaral territooriumil. Olulisemad:

Ait - algselt ühekordne krohvitud seintega kivihoone, millele peale ehitatud mansardkorrus murdkelkkatuse all. Hoonel on säilinud lai korrusevaheline vahevöö ning lai profileeritud, viiludel krepitud karniis. Nurkadel stiilsed laiade profilee-

ritud kapiteelidega baroksed pilastrid. Hoonet võib põhis-
osas lugeda XVIII saj. II poole barokkehituseks.

Tall - pikk, tugevalt kaasajal ümberehitatud kivahoone esi-
väljaku küljelt, ajalt ebamäärane.

Tuulik oli kõrge koonusekujulise korpusega maakivist hollandi
tuulik, alles madal vare.

Vana sepikoda asub ojaga eraldatud saarel, hilisem mõisa
pesukoda. On maakivist segus tellis- ja paekiviga ehitus,
mis kaetud lameda viilkatusega, esiküljel klassitsistlik
kolmnurkviil tellistest profileeritud karniisiga ja segment-
aknaga. Fassaad omas algselt laiadelis neljatahulistele tulpa-
dele toetuva 3 kõrge kaaravaga, kaaristu, kus tulbad olid he-
ledast paekivist, karniisid ja segmentaken raamitud tellis-
tega. Hoone dateeritud 1852. Kaaristu hiljem kinni laotud.

Uus sepikoda lihtne maakivihoone laastukattel viilkatusega,
mille otsal kolmelt küljelt lahtine kaaristu. Kaaristu toetub
neljatahulistele sammastele, kaared (esifassaadis 3 avaga,
külgedele 1 ava) laotud kõrge kaarega sillustega. Hoonet
võib lugeda XIX saj. II poole keskpaiga ehituseks.

Laut (?) sepikoja juures on madal kivihoone, mille esiküljel
kaks tugevalt eenduvat risaliiti. Müürid laotud segas maa-,
pae- ja telliskividest, risaliitidel viilkatused, kaetud laas-
tuga. Võib lugeda XIX saj. II poole alguse ehituseks.

Viinaköök moodustab suure hooneterühma, kuhu kuuluvad aidad,
keldrid. Põhikorpus rajatud maakivist, üks osa kahekordne,
hoone pärineb erinevatest ehitusperioodidest XIX saj. keskelt
sajandi lõpuni. Hoonet katab eterniitkattega poolkelpkatus.
Omab väga kõrge 4-tahulise korstna, millel kaks hammaslõikega

kujundatud vahevööd. Viinaköögi juures paekivist ja maakivist lihtne sild raidkiviga 1828.a.

Ait samas on lihtne eterniitkattega viilkatusega maakivihoonne, mis ehitatud lõhutud ja puhtalt vuugitud maakivist XX saj. alguses, kuid omab raidkivi daatumida 1789.

Kelder - kõrge tonnvõlviga pooles ulatuses maakivist ehitus, kaetud (algselt) viilkatusega. Esiküljel omab väga laia ukseava, mis kaetud paekivist lameda kaarega sillusega.

Laudad samas hooneterühmad, moodustades koos viinaköögi ja aidaga kolmelt küljelt hoonestatud suure hoovi. Maakivist ehitatud laudad valdavalt kaasajal väga ulatuslikult rekonstrueeritud. Üks pikk hoone on laetud lõhutud maakividest, müüritud puhta vuugiga, ehitatud XX saj. alguses.

Rehe- ja kuivatihood moodustasid suure ehitusrühma, kus enamik hooned ehitatud pae- ja maakivist XIX saj. keskelt kuni sajandi lõpuni. Valdavalt hävinud, alles üksikud ümberehitatud osad.

Park kahes osas: 1) ümber pika esiväljaku peahoone ees ja kõrvalhoonete vahel, rajatud heatasemelises vabakujunduslikus laadis. Puud rühmitatud kontrastselt, kuid harvalt, vaht-rate kõrval tammi, lehiseid. Väljakut lõikab risti maantee, mis omab pika allée. Väljaku lõpetab paisjärv. 2) Esiväljaku paremal äärel madala kivimüüri sees regulaarne vanem (XIX saj. algusest) park, mille moodustab ruudukujulisi väljakuid kujundav pärnaalleede süsteem. Valdavalt hävinud, jälgitav vaid väheste puude abil.

Peahoone tagakülg pargita, avatud maastikku. Pargi seisund hea.

Kalmistu asub mõisast 1,5 km, kusjuures temale suunatud peahoonele sirgsiht. Kalmistu ümbritsetud madala maakivimüüri- ja kusjuures tagaküljes paiknevad madalad müürisisesed keldrid matuste tarbeks. Need võlvid on paekivist tonnvõlvidega, Kalmistule maetud von Bock'id, von Berg'id. Kalmistu põhjalikult hävinud.

Külalastatud viimati 1972.a., pildistatud 1965., 1971. ja 1972.a.

Võisiku mõis.
Peahoone tagakülg.

Võisiku mõis. Sepikoda.